

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS COVID-19 KOMISIJOS

VEIKLOS ATASKAITA

2025-01-10

LMA COVID-19 komisija buvo patvirtinta 2020-03-19 LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus (BMGMS) biuro posėdyje. Komisiją sudaro 6 nariai ir 2 koordinatoriai. Komisijos veiklos pradžioje jos pirmininku buvo paskirtas VU profesorius Vytautas Usonis, kurį nuo 2022-04-01 pakeitė akad. Aurelija Žvirblienė. Kiti komisijos nariai: prof. Vytautas Kasiulevičius (VU), prof. Tomas Kačergius (VU), prof. Auksė Mickienė (LSMU), doc. Sigita Burokienė (VU). Komisijos koordinatoriais patvirtinti akad. Kęstutis Sasnauskas ir akad. Rūta Dubakienė.

Komisija sukurta prasidėjus COVID-19 pandemijai ir iškilus būtinybei skleisti visuomenei kvalifikuotą, moksliniais įrodymais grįstą informaciją apie COVID-19, paneigti melagienas. Pirmaisiais pandemijos metais mokslinės informacijos srautas apie COVID-19 ir jos sukėlėją SARS-CoV-2 buvo labai didelis, tad sekti šią informaciją buvo sudėtinga net specialistams. Todėl COVID-19 komisijos tinklapyje buvo pateikiamos naujausios mokslinės žinios apie COVID-19, struktūrizuotos pagal keletą tematikų: ligos eiga, diagnostika, gydymas, epidemiologija, vakcinacija, SARS-CoV-2 biologija. Šie skyreliai buvo parengti atskirų Komisijos narių, remiantis jų sukauptomis žiniomis ir mokslinės informacijos šaltiniais iš viso pasaulio. Skyrelyje “Trumpos žinios” buvo nuolat pateikiamos aktualiausios naujienos apie COVID-19 su nuorodomis į pradinis informacijos šaltinius. 2021-04-23 buvo publikuotas leidinys “LMA pozicija dėl COVID-19 Lietuvoje”, kurį parengė autorių kolektyvas (prof. V.Usonis, akad. V.Kučinskas, prof. T.Kačergius, dr. S.Kiverytė, akad. A.Žvirblienė, prof. V.Kasiulevičius, prof. L.Jančorienė), apibendrinant mokslines žinias apie COVID-19 ir šios ligos sukėlėją. 2021 metais COVID-19 komisijos tinklapyje taip pat buvo publikuotas Europos imunologų draugijų federacijos (EFIS) leidinys apie vakciną nuo COVID-19, parengtas Europos imunologų ir išverstas į lietuvių kalbą (A.Žvirblienė buvo šio leidinio bendraautorė).

Trečiaisiais COVID-19 pandemijos metais (2022-04-05), kai jos keliamos grėsmės sumažėjo dėl visuotinės vakcinacijos ir persirgimo, LMA BMGMS ir COVID-19 komisija organizavo apskritojo stalo diskusiją “COVID-19 aktualijos”, kurioje mokslinius pranešimus pristatė prof. V.Usonis, prof. L.Jančorienė ir akad. A.Žvirblienė. Diskusijos metu buvo aptariamoms ir analizuojamos pandemijos pasekmės: pokovidinis sindromas, COVID-19 pasekmės vaikų sveikatai, vakcinų sukeltos nepageidaujamos reakcijos.

Pasibaigus pandemijai (Pasaulio sveikatos atšaukė ekstremaliąją situaciją 2022-05-05), pradėjo mažėti visuomenės susidomėjimas COVID-19, taip pat reikšmingai sumažėjo mokslinių publikacijų apie COVID-19 skaičius.

Popandeminiu laikotarpiu svarbiausias COVID-19 komisijos ir BMGMS renginys buvo 2024-02-08 kartu su Lietuvos mokslo taryba (LMT) organizuota konferencija „COVID-19 pandemijos pamokos: moksliniai ir praktiniai aspektai“, kurioje buvo pristatyti įvairiose Lietuvos mokslo institucijose vykdyti moksliniai projektai COVID-19 tematika. Iš viso 2020–2022 metais LMT konkurso būdu finansavo daugiau nei 70 mokslinių projektų, skirtų COVID-19 pandemijai suvaldyti ir jos padariniams įveikti. Konferencijos organizacinis komitetas, kuriam vadovavo akad. A.Žvirblienė, kartu su akad. L.Kupčinsku, akad. V.Borutaite, dr. J.Olechnovičiene atrinko 10 LMT finansuotų projektų iš socialinių mokslų, biomedicinos, technologijų sričių ir pakvietė jų vadovus pristatyti šių tyrimų rezultatus konferencijoje. Konferencijos dalyvius pasveikino LMA prezidentas akad. J.Banys, LMT pirmininkas prof. G.Valinčius ir akad. L.Kupčinskas. Konferencijos Socialinių mokslų sesijoje buvo pristatyti mokslininkų sukurti socialiniai ir ekonominiai krizių įveikimo modeliai, aptartos pandemijos pasekmės ugdymo procesui, vaikų ir paauglių psichologinei būklei. Biomedicinos ir technologinių mokslų sesijoje buvo pristatyti inovatyvūs COVID-19 diagnostikos, prevencijos ir gydymo metodai, visuomenės imuniteto tyrimo rezultatai. Konferencijos pabaigoje vyko diskusija apie mokslininkų ir visuomenės dialogo svarbą, siekiant stiprinti pasitikėjimą mokslu ir mažinant dezinformacijos poveikį. Konferencijos dalyviai pastebėjo, kad mokslinių rezultatų viešinimas visuomenei vis dar išlieka problematiškas, o tai neprisideda prie mokslininkų ir visuomenės atskirties mažinimo. Mokslo komunikacijos svarbą pripažįsta ir LMT, kuri skelbdama konkursus LMT finansavimui pradeda vertinti projektų rezultatų viešinimo veiklas.

Konferencijos organizatoriai ir dalyviai paskelbė Rezoliuciją, kurioje buvo apibendrintos mokslininkų išvalgos ir pateiktos rekomendacijos sprendimų priėmėjams. Rezoliucijos tekstas paskelbtas LMA tinklapyje. Konferencijos organizacinis komitetas taip pat parengė leidinį, kuriame buvo apžvelgti LMT finansuotų projektų rezultatai. Leidinį sudaro 2 tomai, jame publikuoti 36 straipsniai, kuriuose pristatyti LMT finansuotų projektų aprašai ir grafinės santraukos (leidinį apipavidalino M.Datkūnaitė).

Apibendrinant COVID-19 komisijos veiklą, pažymėtina, kad ji atliko svarbią funkciją pandemijos metu, ypač jos pradžioje, pateikdama mokslinėmis žiniomis grįstą struktūrizuotą informaciją apie COVID-19. Pasibaigus pandemijai ir SARS-CoV-2 tapus endeminiu virusu, komisijos veiklos intensyvumas sumažėjo, nes sumažėjo mokslininkų ir visuomenės susidomėjimas COVID-19 tematika. Komisijos nariai individualiai tęsia darbus COVID-19 tematika: vykdo mokslinius tyrimus, skelbia mokslines publikacijas, skaito pranešimus mokslinėse konferencijose, dalyvauja Lietuvos ir tarptautinėse darbo grupėse bei ekspertų komisijose.

Akad. Aurelija Žvirblienė

COVID-19 komisijos pirmininkė